

Цыху Хуэфащэхэм Теухуа Дунейпсо Джэпсальэ

1948

Federation of Caucasian Associations

Kaffed

Дунэепстэу кьэрал зэгохьэныгъэм и зэфэсэу 1948 гъэм тыгъэгъазэм и 10-м щыIагъэм кыщаштагъ 217 А (III) зиномер унашъомкIэ.

Цыф Фэшъуашэхэм Афэгъэхьыгъэ Дунэепстэу Джэпсальэ

Дунэепстэу Кьэрал Зэгохьэныгъэм (ДКЪЗ) и Зэфэсым егъэIу;

Дунэепстэу цIыфыгъэм кыхиубытэрэ хэтрэ зы цIыфи зэгохьэныгъи;

мы джэпсальэр сыдигъуи янэгу кIагъэтызэ, мыщ кыщыхэщырэ цIыф фэшъуашэхэмрэ фитыныгъэхэмрэ янэIэ зэрэтырагъэтырэм, фашIырэ лытэныгъэм егъэджэныгъэ-гъэсэныгъэ гъогукиэ зырагъэужьынэу;

хэгъэгу кIоцIхэми дунэепстэуми кIо къэсми нахьы зыщызыужьырэ амалхэр зыфагъэшъхьэпэзэ мы зэгохьэныгъэм хэт кьэралхэм ежьымэ ялэпкъхэри, яунашъо кIагъэтырэ нэмыкIрэ кьэралмэ ялэпкъхэри кызэкIиубытэу, дунэепстэум и тэдэрэ чIапIи мы цIыф фэшъуашэхэмрэ фитыныгъэхэмрэ кыщаштэным, лъэшэу щызэрагъэкIоным, щагъэцэкIэным фэкъудынхэу,

цIыф фэшъуашэхэм афэгъэхьыгъэу цIыф жьугъэхэми лэпкъхэми язэфэдэ идеал

шапхьэхэр къэзыгъэуцурэ мы дунэепстэу джэпсальэр.

1-нэрэ пычыгъу

ЦIыф пстэури шъхьэфитэу, ялытэныгъэрэ яфэшъуашэхэмрэкIэ зэфэдэу кьальфы. Акъылрэ зэхэшIыкI гъуазэрэ яIэшъы, зыр зым зэкъош зэхашIэ азфагу дэльэу зэфыщытынхэ фае.

2-нэрэ пычыгъу

Хэтрэ цIыфи зэфэдэу фит мы джэпсальэм хэт цIыф фэшъуашэхэмрэ фитыныгъэхэмрэ зыфигъэшъхьэпэнэу, зыщыщ расэм, ышъо, бзыльфыгъэ-хьульфыгъэу зэрэщытым, ыбзэ, ыIыгъ диным, политичнэ е нэмыкIрэ еплъыкIэу иIэм, лэпкъэу е цIыф купэу кызыыхэкIыгъэм, мылькоу иIэм, кызыщальфыгъэм емылбытыгъэу зэхэдзынчэу, фэгъэкIотэныгъэнчэу.

Ащ нэмыкIэу, кьэрал шъхьэфити, нэмыкIым иунашъо кIэти, зышъхьэфитыжъныгъэ (автономие) зимыи, нэмыкIрэу зы шъхьэфитыныгъэ лъахъэ зытелъи, сьд фэдэрэ кьэралым ицIыфэу щытми хэтрэ цIыфи зэхэдзыныгъэ фашIы хьуштэп зыщыщ кьэралым иполитичнэ е юридическэ системэ е дунэепстэу кьэралхэм азфагу щыриIэ статусым кыыхэкIэу.

3-нэрэ пычыгъу

Псэуныр, шъхьэфитыныр, щынэгъончъагъэр хэти ифэшъуаш.

4-нэрэ пычыгъу

Хэти пщылIэу плъытэ е пщIылIыпIэ ибгъэты хьуштэп, сьд фэдэ шIыкIэуи пщылIыгъэр, пщылI щэн-къэщэфыныр зыми фэбдэ мыхъунэу кьоды.

5-нэрэ пычыгъу

Хэти лъэшыгъэ епхьэлIэ хьуштэп, жьалымыгъэкIэ, цIыфыгъэм кьемызэгъэу е инапэ зыгъэулыиин фэдэкIэ удэзекIо, ащ фэдэ тазыр теплхьэ хьуштэп.

6-нэрэ пычыгъу

Хэти фэшъуаш тэдэрэ чIапIи цIыфэу, юридическэ лицоу кыщальытэнэу.

7-нэрэ пычыгъу

Хэтрэ цIыфи кьэрал хабзэм ипашъхьэ щызэфэдэ ыкIи кьэрал хабзэм кьэухъумэныгъэхэр зэхэдзынчэу, язэфэдэу зыфагъэшъхьэпэнэу фит. Хэти зэхэдзынчэу, зэфэдэу фэшъуаш мы джэпсальэм кьемызэгъэу, зэхэдз зыхэль IофшIашъохэми, ащ фэдэ IофшIашъомэ сьд фэдэуи атегъэгушхонми кыщаухъумэнэу.

8-нэрэ пычыгъу

Хэтрэ цIыфи фитыныгъэ иI хабзэ шъхьэIэм е кьэрал хабзэм кьырипэсырэ цIыф фэшъуашэхэр зыукъорэ IофшIашъо кызехъулIэкIэ фитыныгъэ зиIэ ухыякIохэм зафигъэзэнэу, зыкъаригъэухъумэнэу.

## 9-нэрэ пычыгыу

Хэтрэ цІыфи лажьэ имыІэу аубыти, агьэтІыси, егъэзыгъэкІэ нэмыкІрэ чІапІэ афи хьуштэп.

## 10-нэрэ пычыгыу

Хэтрэ цІыфи фитыныгъэ иІ ифэшъуашэхэмрэ ипшъэрылхэмрэ аухэсы ыкІи ежым зы лажьэ кытыралхъэ зыхьукІэ зыми шІомылІыкІэу, зыми иунашъо кІэмытэу, зыми имытельхъэу щыт ухыакІо шхъэфит псэфитыр зэфагъэкІэ ыкІи нафэу иІоф ригъэпллынэу фэенэу.

## 11-нэрэ пычыгыу

Зы лажьэ/шІэпхъэджагъэ зытыралхъэрэ хэтрэ цІыфи зиухыжыным пае зыфэныкъошт щынэгъончъагъэхэр зышигъотынэу щыт ухыгъо нафэм икІэухэу, кьэрал хабзэм тетэу агъэкъончафэкІэ хыеу кьалытэ, мыхыашъо кьырапллырэп.

Хэти агъэкъуанчэ хьуштэп, зешІэ лъэхъаным кьэрал хабзэкІэ е дунэепстэу хабзэкІэ шІэпхъэджагъэу амылътэщтыгъэ зы Іоф зэришІагъэм е ышІапхъэу кьащыхъу горэ зэримышІагъэм кьыхэкІыкІэ. Хэти шІэпхъэджагъэ зешІэм фэгъэуцугъэу щытыгъэ тазырым нахьыбэ тыралхъэ хьуштэп.

## 12-нэрэ пычыгыу

Хэтрэ цІыфи и гъэшІэ унае, иунагъо, иунэ е зэрэзэрашІэхэрэ шІыкІэхэм шхъэусыгъончъэу зыри кьыхэІэбэ хьуштэп, инапэ, ыцІэ кьеІусэ хьуштэп. Хэти фитыныгъэ иІ мыш фэдэ кьыхэІэбэныгъэхэм кьэрал хабзэкІэ зыкьащаригъэухъумэнэу.

## 13-нэрэ пычыгыу

Хэтрэ цІыфи фитыныгъэ иІ зы хэтрэ зы кьэралы ичІыналъэ шхъэфитэу щызекІонэу, щыпсэунэу.

Хэтрэ цІыфи фитыныгъэ иІ ежы икьэралы ахэтэу тэдэрэ кьэралы икощыкІынэу ыкІи икІэрыкІэу кыгъээзэжынэу.

## 14-нэрэ пычыгыу

Хэтрэ цІыфи фитыныгъэ иІ жьалымыгъэ/лые кьырахынэу зыхьурэм, нэмыкІрэ кьэрал ышхъэ ригъэзынэу, шхъэегъэзныгъэ амалхэр зыфигъэшхъэпэнэу.

Ау ишыпкьапІэкІэ политичнэу щымыт шІэпхъэджагъэхэм е дунэепстэу кьэрал зэгохъэныгъэм имурад, ибзыпхъэхэм кьемызэгърэ ІофшІашъохэм кьахэкІырэ дэодапшъэхэмкІэ мы фитыныгъэр зыфэбгъэшхъэпэ хьуштэп.

## 15-нэрэ пычыгыу

Хэтрэ цІыфи фитыныгъэ иІ зы кьэралым ицІыфэу щытынэу.

Хэтрэ цІыфи зицІыфэу щыт кьэралым шхъэусыгъончъэу хэбгъэкІы е нэмыкІрэ кьэралым ицІыф хьунэу иІэ фитыныгъэм хэбгъэны хьуштэп.

## 16-нэрэ пычыгыу

Зыныбж икьугъэ хэтрэ бзылфыгъи хьульфыгъи фитыныгъэ иІ кызыхэкІыгъэ лъэпкьым, зицІыфэу щыт кьэралым е динэу ыІыгъым кьыхэкІэу зы пэрыогъуи кыфэмыуцоу, фитэу кыщэнэу, дэкІонэу, унагъо ышІэнэу.

Зэрэщэн-зэдэкІоным фэгъэхыгъэ зэзэгъныгъэр (нэчыхъэр), зэрэщэшт-зэдэкІоштхэм ежмэ я шхъэфитыныгъэ шыпкьэрэ яшІоигъоныгъэ икьурэкІэ агъэпсы.

Унагъуэр, цІыфыбэ-лъэпкь псэукІэм и лъэбжэ шхъаІэшъы, ар цІыф жьугъэми кьэралыми кьеухъумэ.

## 17-нэрэ пычыгыу

Хэтрэ цІыфи фитыныгъэ иІ ежым иунаеу е нэмыкІрэхэр иІэхъэгъоу мылкъу зригъэІэнэу.

Хэтрэ цІыфи шхъэусыгъончъэу имылкъу кыІыпхы е хэбгъэны хьуштэп.

## 18-нэрэ пычыгыу

Хэтрэ цІыфи гупшысэ, зэхашІэ ыкІи дин фитыныгъэ иІ. Мы фитыныгъэм кызэкІеубытэ изакъоу е купэу, нафэу е унаеу (шъэфэу) итхъафэІорышІэнхэр, идинкІэ шІапхъэхэр нэрылэгъоу аригъэшІэн, ыгъээзэкІэн фитыныгъэри.

## 19-нэрэ пычыгыу

Хэтрэ цІыфи фитыныгъэ иІ зэрэфаеу гупшысэнэу, игупшысэхэр кыІотэнэу. Мы фитыныгъэм кыхеубытэ цІыфыр игупшысэхэм фэшІыкІэ зыми кымыгъэгумэкІынэу, кьэралыгъо гъунапкьэхэм ямылътыгъэу

шIэныгъэхэр, гупшысэхэр сьд фэдэрэ гьогукIи кьылыхъон, кьыгъотын, зыIэрыгъэхъэн фитыныгъэри.

20-нэрэ пычыгъу

Хэти фитыныгъэ иI Iэшэнчъэу, зэо-бэнэнчъэу зэфэсынэу, хасэ зэхищэнэу, зэхэщэгъэ хасэм хэхъэнэу.

Хэти зы хасэ хэхъэнэу ебгъэзы хьущтэп.

21-нэрэ пычыгъу

Хэтрэ цIыфи фитыныгъэ иI занкIэу ежым е фитэу кьыхихыгъэ лIыкIомэ яIэкIэ кьэралым изегъэкIон Ioфхэм ахэхъэнэу, ахэлэжьэнэу.

Хэтрэ цIыфи фитыныгъэ иI икьэралы цIыф жьугъэми Кьыфызэригъэпэшрэ амалхэр зэхэдзынчъэу, пстэуми афэдэу зыфигъэшъхьэпэнэу.

Хьыкумэт Iэшъхьэтетныгъэм ильабжьэр кьэралым и цIыф жьугъэм ишIoигъоныгъ ары. А шIoигъоныгъэр кьэнафэ шъэф шIыкIэм тет хэхыныгъэ фит зафэхэу е цIыфмэ яшIoигъоныгъэхэр шъхьэфит-псэфитэу кьызэрэгъэлъэгъошъущт нэмыкIрэ шIыкIэхэу, зыныбжь икьугъэ цIыф пстэуми афызэIухыгъэу, яIэIэтхэми зэфэдэ кIуачIэ яIэу, пIэлъэ гъэнэфагъэкIэ кьытырагъээзэжьырэхэмкIэ.

22-нэрэ пычыгъу

ЦIыф жьугъэм зэрэщыщым елытыгъэу хэтрэ цIыфи социалнэ кьэухъумэныгъэ фэшъуаш. Кьэрал кIуачIэкIэ е кьэралыгъомэ язэдэIэпыIэкIэ ыкIи хэтрэ кьэралы ежым игъэпсыкIэрэ иамалхэмрэ ялытыгъэу хэтрэ цIыфи фитыныгъэ иI инапэрэ ицIыфыгъэрэкIэ гупсэфэу зэрэзиужьын ыльэкIыщт экономикэ, социалнэ ыкIи шIэнхабзэ IoфкIэ зыфэныкьощт амалхэр рагъэгъотынэу.

23-нэрэ пычыгъу

Хэтрэ цIыфи фитыныгъэ иI лэжьэнэу, фитэу иIoф кьыхихынэу, зэфагъэкIэ ыкIи фэшIу амалхэмкIэ лэжьэнэу ыкIи Ioфынчъагъэм кьыщаухъумэнэу.

Хэтрэ цIыфи фитыныгъэ иI зэхэдзынчъэу зэфэдэ Ioф фэшI зэфэдэ уасэ кьыратынэу.

Хэтрэ цIыфи фитыныгъэ иI ежыри иунагъуи цIыфым фэшъошэн псэукIэ иIэу зыгъэпсэун, ищыкIагъэ хъумэ зылыIэсышъунэу щыт сьд Фэдэр социалнэ кьэухъумэныгъэхэмкIэ кIэгъэпытагъэу зы псэукIэ амал кьезытын зыльэкIынэу зы лэжьэпкIэ фэшIу кьыIэрыхъэнэу.

Хэтрэ цIыфи фитыныгъэ иI ежы ишIуагъэ пае хасэ (профсоюз, сендикэ) зэхищэнэу, ащ фэдэ зэхэщэгъэм хэхъэнэу, хэтынэу.

24-нэрэ пычыгъу

Хэтрэ цIыфи фитыныгъэ иI зигъэпсэфынэу, ынэгу зыригъэужынэу, пстэуми афэмьдэу илэжьэгъу пIалъэ цIыф фэшъуашэ шапхъэм итэу кьыфагъэпсынэу, пIэлъэ гъэнэфагъэкIэ илэжьапкIи кьыратызэ гъэпсэфакIo дэкIынэу.

25-нэрэ пычыгъу

Хэтрэ цIыфи фитыныгъэ иI ежыри иунагъуи узынчъэн, тхъэгъо фэшъуашэ иIэу псэун пае шхыныгъо, шъуашэ, унэ ыкIи медицинскэ IэпыIэгъу ыгъотынэу. Хэти фитыныгъэ иI, Ioфынчъагъэ, сымэджагъэ, фыкьуагъэ, лIыгъобагъэ, шъузэбагъэ, жьыгъэ ыкIи ежым имыIэшIагъэ Ioфыгъомэ кьахэкIэу амалынчъагъэ, тхъэмыкIагъэ кьылысэу щытмэ кьаухъумэнэу.

Ныхэмрэ сабийхэмрэ фитыныгъэ яI ялыеу кьыкIэлъыплъынхэу, кьыдэIэпыIэнхэу. Зэрэщэгъэ зэлI-зэшъуз ибынэуи земышъхьэгъусэмэ кьальфыгъэуи щэрэт, сабий пстэуми а зы социалнэ кьэухъумэныгъэ амалхэр язэфэдэу афагъэшъхьапэ.

26-нэрэ пычыгъу

Хэтрэ цIыфи фит гъэсэныгъэ зэригъэгъотынэу. Анахь макIэмэ пэублэ ыкIи лъэбжьэ гъэсэныгъэр ахъщэнчъэу арагъэгъоты. Пэублэ гъэсэныгъэр уимыIэнкIэ амал имыIэу, егъэзыгъоу щыт. Техникэ ыкIи IэшIагъэ гъэсэныгъэр хэти фызэIухыгъэщт. Апшъэрэ гъэсэныгъэр зэхэдзынчъэу хэти фызэIухыгъэу щытын фае ежым исэнауш (талант) елытыгъэу.

Гъэсэныгъэр цIыфым ицIыфыгъэм икьоу зыригъэужьыным фэшIoу гъэпсыгъэу ыкIи цIыф фэшъуашэхэмрэ фитыныгъэ шъхьаIэхэмрэ афашIырэ уасэр, лытэныгъэр ыгъэлъэшыным, кIигъэпытэным фэунэтIыгъэу щытын фае. Гъэсэныгъэм цIыфхэр ригъэгъушIун фае расэ пстэуми, лъэпкъ пстэуми, дин куп пстэуми азфагу гулытэ, зэгурыIo, зэфэшIуныгъэ, зэныбджэгъугъэ дэлынэу ыкIи мамырныгъэр кьыухъумэным пае Дунэепстэу Кьэрал Зэгохъэныгъэм ригъэкIoкIырэ лъэжыгъэм зыригъэужьэу щытын фае.

Сабиймэ арагъэгъотыщт гъэсэныгъэр зыфэдэщтыр кьыхэзыхынэу фитыр, пстэуми апэрэу янэрэ-ятэрэ ары.

## 27-нэрэ пычыгъу

Хэти фитыныгъэ иІ цІыф жьугъэ шІэнхабзэ псэукІэм фитэу хэхьэнэу, хэлэжьэнэу, гъуазджэр зыфигъэшъхьэпэнэу, шІэныгъэ зыужыныгъэм хэлэжьэнэу ыкІи ар зыфигъэшъхьэпэнэу.

Хэти фитыныгъэ иІ ежым кыгъэшІыгъэ шІэныгъэ, жабзэ (литературэ), гъуазджэ ІэшІагъэхэм мылькоу, пкІэу, уасэу, лытэныгъэу къапакІорэр кыфаухъумэнэу.

## 28-нэрэ пычыгъу

Хэти фэшъуаш мы джэпсалъэм кыщыхэщырэ цІыф фэшъуашэхэмрэ фитыныгъэхэмрэ зэрагъэцэкІэшъунэу зы социалнэ ыкІи дунэепстэу гъэпсыкІэ системэ щыІэнэу.

## 29-нэрэ пычыгъу

Хэти ежы ицІыфыгъэ фитэу ыкІи икьоу зыригъэужьынэу амал къезытырэ цІыф жьугъэми къэралми фишІэжын фаеу пшъэрылхэр иІэх.

Хэти ифэшъуашэхэр зыфигъэшъхьапэ ыкІи ифитыныгъэхэр зэрихьэ зыхьукІэ, нэмыкІми яфэшъуашэхэмрэ яфитыныгъэхэмрэ афадэн, ахэмэ лытэныгъэ къафегъэшІыгъэн ыкІи демократичэскэ цІыф жьугъэм зэдыриІэ шэнхабзэр (этикэр), цІыф жьугъэ гъэпсыкІэр, шыІакІэр егъэшІокІоным иамалхэр къэухъумагъэ хъуным пае фэшІэу къэрал хабзэкІэ агъэнэфагъэ гъунапкъэмэ япхыгъэу щытышт.

Сыдэуштэуи орэхъу, мы цІыф фэшъуашэхэмрэ фитыныгъэхэмрэ зыфэбгъэшъхьэпэ, зепхьэ хъуштэп Дунэепстэу Къэрал Зэгохъагъэм и гурыль-гурышІэхэмрэ ибзыпхъэхэмрэ (принципхэмрэ) адимыштэу, апэшІуекІоу.

## 30-нэрэ пычыгъу

Мы джэпсалъэм кыхиубытэрэ зы хэбзэ гъэуцугъи зыгурыбгъаІо хъуштэп мыщ кыщииІотыкІыгъэ хэбзэ гъэуцугъэмэ ащыщ горэр ыІэтынэу, иукьонэу хэтрэ зы къэрали, купи, нэбгыри фитыныгъэ риты фэдэу.